

Underholdende om døden

Vibeke Maria Viestad, Andreas Viestad

Dødeboka. Livet med døden

Oslo: Spartacus, 2021

215 s.

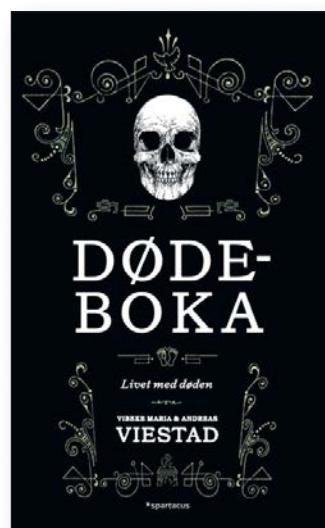
ISBN 978-82-430-1243-1

Michael 2022; 19: 191–2.

Døden har rykket oss nærmere siste to år. Ikke fordi mange dør (færre enn vanlig døde i 2020 og 2021), men fordi de dør så synlig. Vi har sett hjerteskjærende reportasjer fra Nord-Italia og hørt intervjuer med mennesker som har opplevd at mor eller far døde alene på sykehjem. Så tidspunktet kunne neppe være bedre for en utgivelse av *Dødeboka*.

Et ektepar med barn som bor på Nordre Gravlund i Oslo filosoferer rundt døden med graver rundt seg på alle kanter. 13.000 graver rommer trolig et sted mellom 120.000 og 180.000 døde og det skjer mye. Her er det lite sentimentalitet og mye nysgjerrighet. Så stor ble nysgjerrigheten at de la ut på reiser til andre land og kulturer for å sammenligne. Resultatet er en meget velskreven bok som faktisk underholder.

Anslaget er bokens perm som gjengir *Danse macabre* som minnet middelalderens herskere om at livet er skjørt og at i døden blir vi alle like. Navnene på kapitlene gir presis informasjon om hva du vil oppleve: *Døden som praktisk problem*, *Pakket i plast*, *Å velge en kiste*, *Opp i røyk*. Du skånes ikke. Sånn råtner du. Velger du å brennes ved 900 grader celsius, kan dine pårørende få se at kisten tar fyr på din vei mot 4 kilo aske.



Men tro ikke at forfatterne velger det litt sensasjonelle sporet. Du finner en sober og respektfull diskusjon av en lang rekke vanskelige avveininger som nylig etterlatte med liten erfaring kan dra nytte av.

Men hvilken retning tar holdninger til våre nærmeste når det en dag er slutt? Også i Norge er mye nytt på gang med mulighet for industriell forvandling av din aske til en diamant og QR-kode på gravsteiner som gir besøk på gravlunden til en utvidet opplevelse. Hos meg vekker ikke slik modernitet entusiasme. Begravelse av far og mor ute i rismarken hvor etterlatte arbeider eller zoroasternes himmelbegravelser på fjell i Iran, glemmer jeg aldri. Men intet kan måle seg med en gammeldags kistebegravelse fra en 800 år gammel steinkirke i Gausdal som jeg nylig opplevde. De nærmeste bar mens klokken drønnet. Han ble firt ned med tau og barna kom frem på gravkanten og kastet blomster og jord på bestefars kiste. Slik blir døden virkelig en del av livet.

Andreas og Vibeke Maria Viestad har skrevet en bok med mange kvaliteter. Mest av alt blir det tydelig at selv om tilnærmelsen til døden har vært forskjellig opp gjennom historien og også i dag varierer betydelig over grenser, så er det i døden menneskene viser seg unike. Vi er ikke det eneste dyret som sørger over døde, men det eneste dyret som begraver dem. Kapittelet om begravelsens historie er grunn god nok til å åpne denne boka. Visste du at fargen oker har hatt en unik rituell rolle i gravlegging i tusener av år og at barn er funnet gravlagt uten føtter? Var det for å tydeliggjøre at reisen var slutt? Boka anbefales.

Stein A. Evensen

s.a.evensen@medisin.uio.no

Stein A. Evensen er professor emeritus og overlege i indremedisin ved Rikshospitalet.